

Martensen, der vel maa have kendt Stemmningen i Kommissionen, havde udtalt, at den vilde være „for“, nemlig for det borgerlige Ægtefæls — „men at den offentlige Stemme i Landet vilde være imod det borgerlige Ægtefæls, saa trøede han det gerne, men han kunde ikke lægge den allersjærneste Vægt derpaa. Derfor man, hver Gang der var et eller andet Fremstridt her i Landet, skulde have forhørt sig om Flertallets Stemme omkring i Landet, ikke blot hos de levende Menighedsmedlemmer, men ogsaa hos alle dem, der blot udvortes hørte til Følgekirken, saa vilde man vistnok ikke være kommen et eneste Skridt fremad. Dersom man i 1848 havde spurgt: Hvad synes I om Religionsfrihed, saa vilde man have raabt Nej, fordi man ikke forstod det og de Guder, det vilde medføre. Og havde man senere spurgt om Sognebaandsløsning, vilde man have svaret paa samme Maade, medens derimod, hvor der virkelig er kristelig Kundskab og Liv, og det senere gennemleves, i det mindste mange vilde komme til en helt anden Anskuelse.“ Jeg tror, det er sunde og gode Betragtninger, og at de ramme de Indvendinger, der her ere komne frem fra det Standpunkt. Saa sagde den højtærede Minister: Men Gejstligheden, den er imod det! Ja, det kommer atter et Punkt, hvor jeg ikke er saa heldig fuldstændig at have forstaaet den højtærede Ministers Mening. Bestod den Indvending, som den højtærede Minister gjorde mod Sagen fra dette Standpunkt, deri, at han mente, at vi først skulde høre Gejstligheden, eller var det den højtærede Ministers Mening, at Gejstligheden er imod Sagen — det sidste forudsætter atter, at den højtærede Minister kender Gejstlighedens Stilling — eller er det sidste noget, den højtærede Minister mener vil blive Resultatet, der følger af det første, nemlig af, at Gejstligheden høres? Jeg var ikke ganske klar over, hvad den højtærede Ministers Mening var. Lad mig tage det sidste først, at man skulde vente med Genneførelsen af dette Krav, indtil det var Gejstlighedens Krav. Den ærede Minister mener vel et Flertals, maaske et overvejende Flertals Krav. Der staa vi jo da saa bestemt imod hinanden som vel muligt — hvis det er den ærede Ministers Mening, at vore kirkelige Fremstridt skulle være afhængige af, om Gejstligheden vilde være med. Jeg bed Mærke i det Ord „Gejstligheden“, for jeg har dog ikke før lagt Mærke til, at man har omfremvet „Kirken“ med Ordet „Gejstlighed“ stont jeg tror, det bliver det samme; men her er det netop Gejstligheden, der peges paa som den, af hvem de kirkelige

Fremstridt skulle være afhængige. Hvis det er den højtærede Ministers Mening, tror jeg, man snart vil se, hvem der er mest berettiget til at paaberaabe sig Luthers Standpunkt, den højtærede Minister eller jeg; thi er der noget, der er udtalt med Starphed og Styrke fra Luthers Side, saa er det, ifølge de Udtalelser, jeg har citeret i Betænkningen — og disse Citaters Rigtighed er ikke bleven bestridt fra nogen Side — dette, at „Bryllup og Ægtefæls ere en verdslig Forretning“, og derfor „bør det sig os gejstlige eller Kirkesjenerer intet at ville ordne eller regere heri.“ Kommer man altsaa nu til os og siger, at det er Gejstligheden, der skal bestemme, om den vil være med dertil, saa vil enhver kunne forstaa, at det er ikke Luthers Tankegang.

Hvis det derimod ikke var den højtærede Ministers Mening at stille dette op som en Betingelse for sin Tilslutning til denne Lovs Fremme, men den højtærede Ministers Mening kun har været den at ville kræve, at „Kirken skal høres“, saa er det jo en Udtalelse, vi have hørt før. Det er jo den Betragtning, som det ærede Medlem for Viborg Amts 2den Valgkreds (Klein) ogsaa gjorde sig til Talsmand for, som det ærede Medlem fremhævede her i Salen i Forgaars og ogsaa har fremhævet i selve Betænkningen. Over for dette Standpunkt skal jeg tillade mig at citere en Udtalelse af afdøde Biskop Kierregaard i Kirkekommissionen, foranlediget ved et Forslag, som var stillet fra afdøde Minister Madvig's Side, om, at man ikke skulde afgive nogen endelig Betænkning om Spørgsmaalet vedrørende borgerligt Ægtefæls, men dertil i alt Fald knytte et Forbehold i Retning af „en rent kirkelig Overvejelse og Afgørelse af Kirkens fremtidige Stilling til saadanne Biesler“. Over for dette Forslag fra Madvig's Side udtalte saa afdøde Biskop Kierregaard, at den Udtalelse havde i høj Grad overrasket ham, ja, endog saa forærbedt ham. Maaske jeg med den højtærede Formands Tilladelse tør citere videre — det staa i Kommissionens Beretning Side 388: „Det er en Sag, som nu har været Genstand for Bevægelse i Kirken, for Forhandlinger i Litteraturen, for Behandlinger i Kirkekommissioner gentagne Gange, og der er forløbet 30—40 Aar under disse Forhandlinger, og der er nedsat den nærværende Kommission, som er udtrykkelig opfordret til at give Raad dette Anliggende angaaende: og nu skulde man erklære, at efter alt dette skulde Meningen være den at beslutte denne Sag vist fra sig til en senere Afgørelse af en Kirkeforsamling. Det forekom ham at være en høist be-